

Lektionsplanering

Årskurs: 7-9

Ämne: Svenska

Tema: Könroller, självbedrägeri och identitet

Koppling till styrdokument

Centralt innehåll	Betygskriterium (E)
Läsning och analys av skönlitteratur och andra texter där eleverna ska reflektera över författarens val av tema och budskap.	Eleven samtalar om och diskuterar varierande ämnen på ett sätt som till viss del utvecklar samtalen och diskussionerna.
Reflektion kring hur samhällsstrukturer och normer påverkar individers liv och identitet, med fokus på litteraturens spegling av dessa.	Eleven för enkla resonemang om innehållet i olika texter.
Skriftlig och muntlig framställning där eleverna ska kunna argumentera för sina åsikter och tankar kring ämnet.	Eleven framför åsikter med till viss del underbyggda argument.

[Lgr 22, Svenska, Åk. 7-9]

Lärrarledda instruktioner

1. Introduktion till novellen *Frisöndagen* (10 min)

- Läs högt ett utdrag från novellen och ge en kort sammanfattning av handlingen.
- Introducera begreppen *självbedrägeri* och *kvinnors roll i samhället*.
- Diskutera vad novellen kan säga om kvinnors liv på 1930-talet och hur detta kan relatera till dagens samhälle.
- Uppmuntra eleverna att tänka på hur författaren använder miljöbeskrivningar för att förstärka temat.

2. Temat kring könroller och självbedrägeri (15 min)

- Diskutera begreppet *självbedrägeri* och hur det visas i novellen.
- Be eleverna fundera på och diskutera om de tror att kvinnan i novellen verkligen ville vara fri eller om hon försökte lura sig själv.
- Reflektera kring hur familjens förväntningar påverkar huvudpersonen.
- Ge exempel på hur samhället idag fortfarande kan uppvisa liknande normer.

3. Gruppdiskussion om förhållanden mellan könen då och nu (15 min)

- Dela in eleverna i grupper och ge dem en diskussionsfråga om hur kvinnors och mäns roller i samhället har förändrats.
- Be dem använda texten som referenspunkt men också reflektera över sina egna erfarenheter.
- Sammanfatta gruppdiskussionerna genom att låta grupperna presentera sina tankar.

4. Skapande av egna reflektioner kring novellen (10 min)

- Låt eleverna skriva ner sina egna reflektioner om novellens tema.
- Be dem skriva om vilken betydelse "Frisöndagen" har för dagens samhälle och om novellens problematik känns relevant idag.
- Diskutera kort vad eleverna har skrivit innan lektionen avslutas.

Ämnesinnehåll

Här listas viktig kunskap och ämnesinnehåll som eleverna behöver känna till eller lära sig i undervisningen. Försök se till att allt nedan tas upp på lektionen eller följs upp på andra sätt.

• Könsroller då och nu

Könsroller var mer tydligt definierade på 1930-talet än idag, vilket framgår i novellen där kvinnan inte kan undkomma sina förpliktelser trots att hon försöker "fly" till landsbygden. Detta ger en inblick i hur strukturer och förväntningar kan forma livsval.

• Självmbedrägeri

Huvudpersonen i *Frisöndagen* försöker övertyga sig själv om att hon kan bryta sina mönster, men i slutänden återspeglar hennes handlingar samhällets normer. Självmbedrägeri som begrepp diskuteras för att förstå hur individer kan förneka verkligheten för att klara av sina omständigheter.

• Sociala normer och individens frihet

Diskutera hur den sociala pressen i form av familjens förväntningar och samhällets syn på kvinnans roll påverkar individens frihet och självförverkligande. Detta belyses tydligt genom novellens skildring.

- **Litterära tekniker för att framhäva teman**

Harry Martinson använder miljöbeskrivningar och personkaraktärer för att spegla större sociala och kulturella frågor. Hur används dessa tekniker i novellen för att förstärka temat om kvinnans roll i samhället?

- **Empati och mänskliga rättigheter**

Novellen ger en inblick i hur det kan vara att leva som kvinna i en tid där könsrollerna är strängt definierade. Diskussionen om empati för huvudpersonen och andra kvinnor i hennes situation är viktig för att förstå de långsiktiga effekterna av könsdiskriminering.

Ordkollen

Ord	Förklaring	Etymologi
Självbedrägeri	När en person medvetet eller omedvetet förnekar verkligheten för att hantera en svår situation.	Från latin <i>sui</i> (själv) och <i>fraus</i> (bedrägeri).
Könsroll	Förväntningar och normer som samhället ställer på individer beroende på deras kön.	Från latin <i>genus</i> (släkt, sort) och <i>rol</i> (roll, funktion).
Normer	Regel eller standard som styr beteenden och förväntningar i ett samhälle.	Från latin <i>norma</i> (måttstock, riktlinje).
Identitet	Den uppfattning en individ har om sig själv och sin plats i samhället.	Från latin <i>identitas</i> (samma, likhet).

Diskussionsfrågor

A. I novellen *Frisöndagen* försöker kvinnan få en dag för sig själv, men kan hon verkligen undkomma de normer och förväntningar som är uppbyggda kring hennes kön? Vad säger detta om våra egna möjligheter att förändra de roller vi är uppvuxna med?

B. Hur påverkar familjens förväntningar på kvinnan hennes egna val och känslor i novellen? Kan vi känna igen dessa mönster i vårt eget samhälle idag?

C. Kan man tala om självbedrägeri som en överlevnadsstrategi? Vad innebär det för individer som inte kan leva upp till samhällets förväntningar?

Aktivitet

Eleverna ska i grupper om tre skapa en kort rollspelsdialog där en kvinna

från 1930-talet och en från 2020-talet samtalar om sin frihet och sina plikter. De ska ta hänsyn till de samhällsstrukturer som påverkar deras liv och diskutera sina syn på könsroller. Aktiviteten syftar till att synliggöra skillnaderna och likheterna mellan dåtidens och nutida normer. Eleverna ska sedan framföra sina rollspel inför klassen.

Exit-ticket

Frågor	Svar
Vad handlar <i>Frisöndagen</i> om?	Novellen skildrar en kvinnas dag då hon försöker fly sina plikter men fastnar i sina egna och samhälliga normer.
Vad betyder "självbedrägeri" i novellen?	Det handlar om kvinnans försök att lura sig själv om att hon kan bryta sig loss från sina förpliktelser.
Hur påverkar samhällets förväntningar på kvinnor novellen?	Det hindrar kvinnan från att verkligen få den friheten hon längtat efter.
Vad innebär könsroller?	Förväntningar om hur kvinnor och män ska bete sig i samhället baserat på deras kön.
Hur reflekteras sociala normer i novellen?	Genom huvudpersonens känslor av fångenskap trots sin fysiska frihet.
Vad var samhällets syn på kvinnor på 1930-talet enligt novellen?	Kvinnor förväntades ta hand om hushållet och familjen, något som skildras som ett ok.
Vad betyder begreppet <i>empati</i> i sammanhanget?	Att förstå och känna med en annan persons upplevelse, särskilt deras känslor och utmaningar.
Vad handlar diskussionen om "identitet" i novellen om?	Det handlar om hur huvudpersonen ser på sig själv och hur hon formas av samhällets förväntningar.

Hemuppgift

Eleverna ska skriva en reflekterande text på 1-2 sidor om hur könsroller har förändrats sedan 1930-talet. De ska använda exempel från novellen *Frisöndagen* samt från aktuella händelser eller personliga erfarenheter. Uppgiften ska ge eleverna möjlighet att fundera kring jämställdhet och hur normer påverkar oss idag.

Citat

"I am not free while any woman is unfree, even when her shackles are very different from my own."

- Audre Lorde, 1984

Detta citat handlar om hur alla kvinnor är sammanlänkade genom sina erfarenheter av förtryck, och hur våra individuella friheter är beroende av andras. Det knyter an till *Frisöndagen* genom att belysa hur kvinnors liv och frihet är begränsade av externa normer och förväntningar.

Tags: [Lektion](#)